

**ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΘΗΝΩΝ**

**ATHENS UNIVERSITY
OF ECONOMICS
AND BUSINESS**

**ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ: MBA»**

**ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΓΙΑ ΣΤΕΛΕΧΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ**

**Το Μακροοικονομικό Περιβάλλον:
Πληθωρισμός και Ανεργία**

ΘΑΝΑΣΗΣ ΚΑΖΑΝΑΣ – ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΜΠΑΓΕΡΗ

1. Αναγνωρίζοντας την Ανεργία

Απασχόληση και Ανεργία

Ο πληθυσμός σε ηλικία απασχόλησης χωρίζεται σε δύο κατηγορίες:

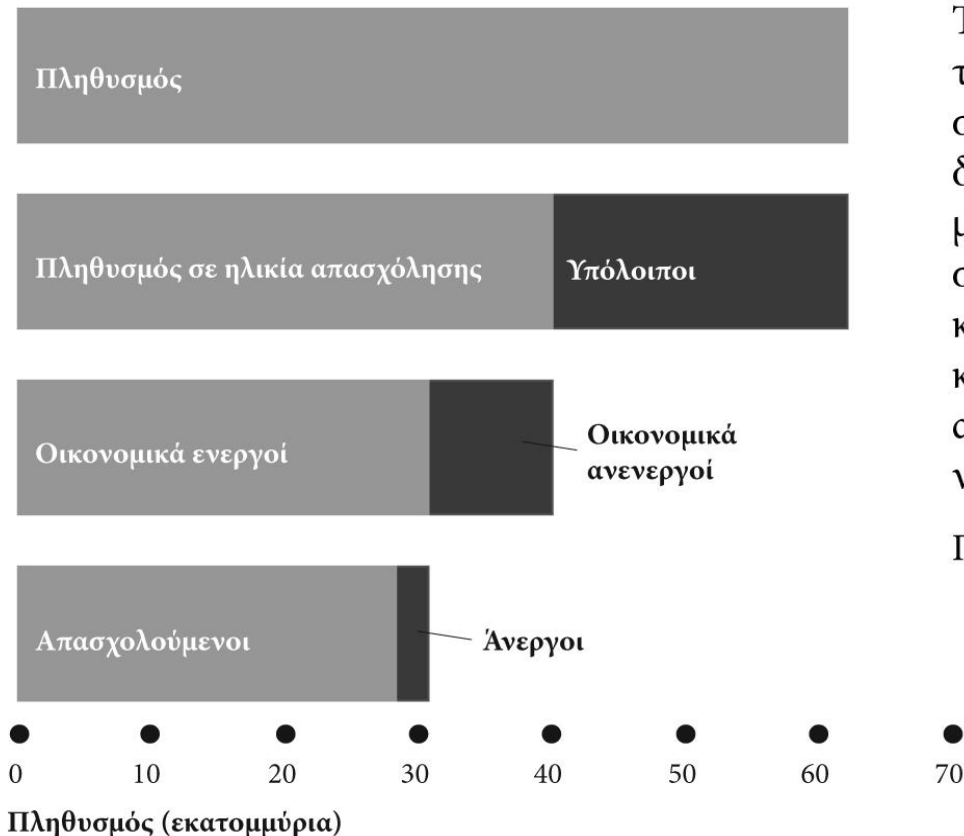
1. Στα **οικονομικά ενεργά** άτομα – όλοι όσοι έχουν μια δουλειά ή είναι πρόθυμοι και ικανοί να εργαστούν.
2. Τα **οικονομικά ανενεργά** – τα άτομα που δεν επιθυμούν να εργαστούν.

Το **εργατικό δυναμικό ή οικονομικά ενεργός πληθυσμός** είναι το σύνολο των απασχολούμενων και των ανέργων.

Άνεργοι (Unemployed): Το τμήμα του εργατικού δυναμικού που ψάχνει, είναι πρόθυμο να εργαστεί στον τρέχοντα μισθό αλλά δεν μπορεί να βρει απασχόληση.

Απασχόληση και Ανεργία

◆
Σχήμα 11.1 Οι κατηγορίες του εργατικού δυναμικού

Το σύνολο του πληθυσμού αποτελείται από τον πληθυσμό σε ηλικία απασχόλησης και τους υπόλοιπους (παιδιά, συνταξιούχοι, τρόφιμοι σε ιδρύματα). Ο πληθυσμός σε ηλικία απασχόλησης χωρίζεται σε όσους είναι οικονομικά ενεργοί (εργατικό δυναμικό) και σε όσους είναι οικονομικά ανενεργοί. Οι οικονομικά ενεργοί είναι είτε απασχολούμενοι είτε άνεργοι.

Πηγή: Office for National Statistics.

Απασχόληση και Ανεργία

Σύμφωνα με την προηγούμενη διαφάνεια έχουμε για το 2010:

- Πληθυσμός: 62,1 εκ.
- Πληθυσμός σε ηλικία απασχόλησης: 40 εκ.
- Οικονομικά ενεργά άτομα: 30,7 εκ.
- Απασχολούμενοι: 28,3 εκ.
- Άνεργοι: 2,4 εκ.

Απασχόληση και Ανεργία

- **Ποσοστό ανεργίας =**

Αριθμός ανέργων ατόμων / Εργατικό δυναμικό

$$u = 2,4 \text{ εκ.} / 30,7 \text{ εκ.} = 0,078 \text{ ή } 7,8\%$$

- **Ποσοστό απασχόλησης =**

Αριθμός ατόμων που εργάζονται / Πληθυσμός σε ηλικία απασχόλησης

$$\text{Ποσοστό απασχόλησης} = 28,3 \text{ εκ.} / 40 \text{ εκ.} = 0,708 \text{ ή } 70,8\%$$

- **Δείκτης οικονομικής δραστηριότητας =**

Εργατικό δυναμικό / Πληθυσμός σε ηλικία απασχόλησης

$$\text{Δείκτης οικονομικής δραστηριότητας} = 30,7 \text{ εκ.} / 40 \text{ εκ.} = 0,768 \text{ ή } 76,8\%$$

Είδη Ανεργίας

- **Εποχιακή ανεργία:** λόγω μεταβολών στην παραγωγική δραστηριότητα κατά τη διάρκεια του έτους. Π.χ. αγροτικές και τουριστικές επιχειρήσεις (προβλέψιμη και αναμενόμενη).
- **Ανεργία τριβής:** προκύπτει από τη φυσιολογική κινητικότητα. Οι διαδικασίες δημιουργίας και κατάργησης θέσεων εργασίας αναγκάζουν τους ανθρώπους να ψάχνουν νέες θέσεις εργασίας. Οφείλεται σε ελλιπή επικοινωνία για τις κενές θέσεις εργασίας ή στη μικρή γεωγραφική κινητικότητα των ανέργων.
- **Δομική ανεργία:** δημιουργείται λόγω αλλαγών στην τεχνολογία και στον διεθνή ανταγωνισμό, που γεννούν την ανάγκη για νέες ικανότητες ή μεταβάλλουν τη διάρθρωση της αγοράς εργασίας, ονομάζεται δομική ανεργία. Συνήθως διαρκεί περισσότερο από την ανεργία τριβής.

Είδη Ανεργίας

- **Κυκλική ανεργία:** Η άνω των φυσιολογικών επιπέδων ανεργία στο κοίλωμα του επιχειρηματικού κύκλου και η κάτω των φυσιολογικών επιπέδων ανεργία στην κορυφή του επιχειρηματικού κύκλου λέγεται **κυκλική ανεργία**.
- Ένας εργαζόμενος που απολύεται επειδή η οικονομία βρίσκεται σε ύφεση και επαναπροσλαμβάνεται έπειτα από λίγους μήνες όταν η οικονομία ανακάμπτει, **έχει βιώσει τη λεγόμενη κυκλική ανεργία**.

Είδη Ανεργίας

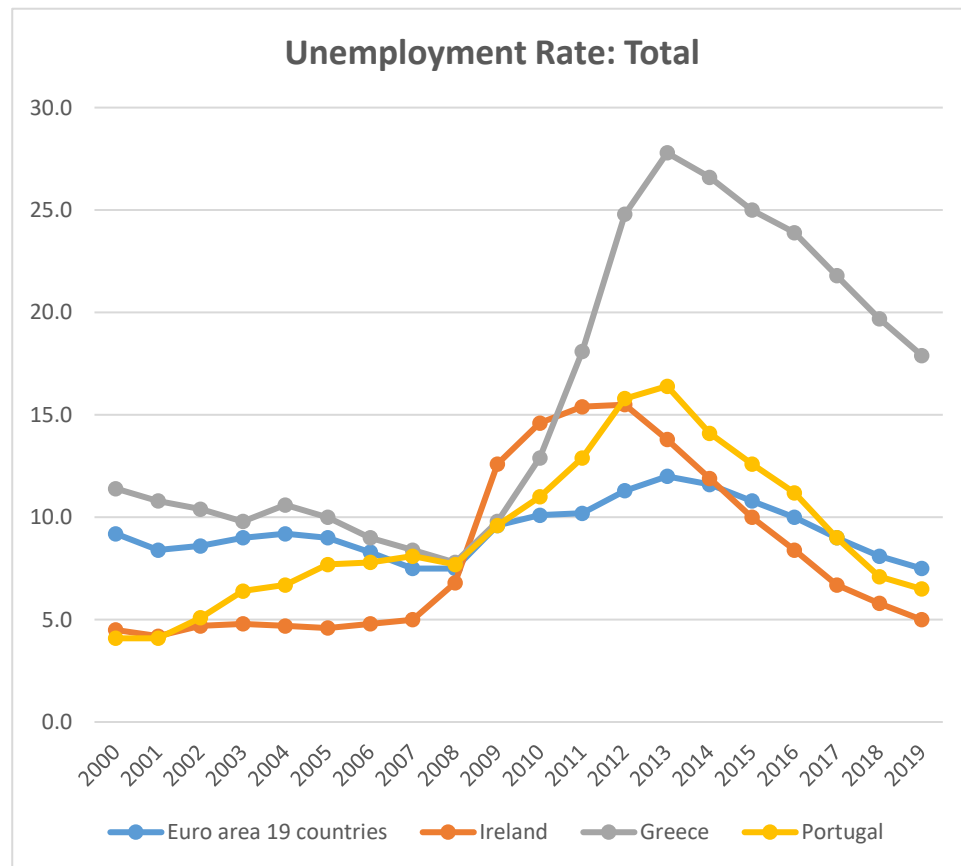
- **«Φυσική» ανεργία:** η ανεργία που προκύπτει από φαινόμενα εποχικότητας, τριβής και δομικές μεταβολές όταν δεν υπάρχει κυκλική ανεργία.

Η φυσική ανεργία εκφρασμένη ως ποσοστό του εργατικού δυναμικού ονομάζεται **φυσικό ποσοστό ανεργίας**. Επηρεάζεται από πολλούς παράγοντες, αλλά σημαντικότεροι είναι οι εξής:

- ◆ Η ηλικιακή κατανομή του πληθυσμού
- ◆ Η έκταση δομικών μεταβολών
- ◆ Ο πραγματικός μισθός, η δύναμη των εργατικών συνδικάτων
- ◆ Τα επιδόματα ανεργίας

Ανεργία

TIME	Euro area 19 countries	Ireland	Greece	Portugal
2000	9.2	4.5	11.4	4.1
2001	8.4	4.2	10.8	4.1
2002	8.6	4.7	10.4	5.1
2003	9.0	4.8	9.8	6.4
2004	9.2	4.7	10.6	6.7
2005	9.0	4.6	10.0	7.7
2006	8.3	4.8	9.0	7.8
2007	7.5	5.0	8.4	8.1
2008	7.5	6.8	7.8	7.7
2009	9.6	12.6	9.8	9.6
2010	10.1	14.6	12.9	11.0
2011	10.2	15.4	18.1	12.9
2012	11.3	15.5	24.8	15.8
2013	12.0	13.8	27.8	16.4
2014	11.6	11.9	26.6	14.1
2015	10.8	10.0	25.0	12.6
2016	10.0	8.4	23.9	11.2
2017	9.0	6.7	21.8	9.0
2018	8.1	5.8	19.7	7.1
2019	7.5	5.0	17.9	6.5

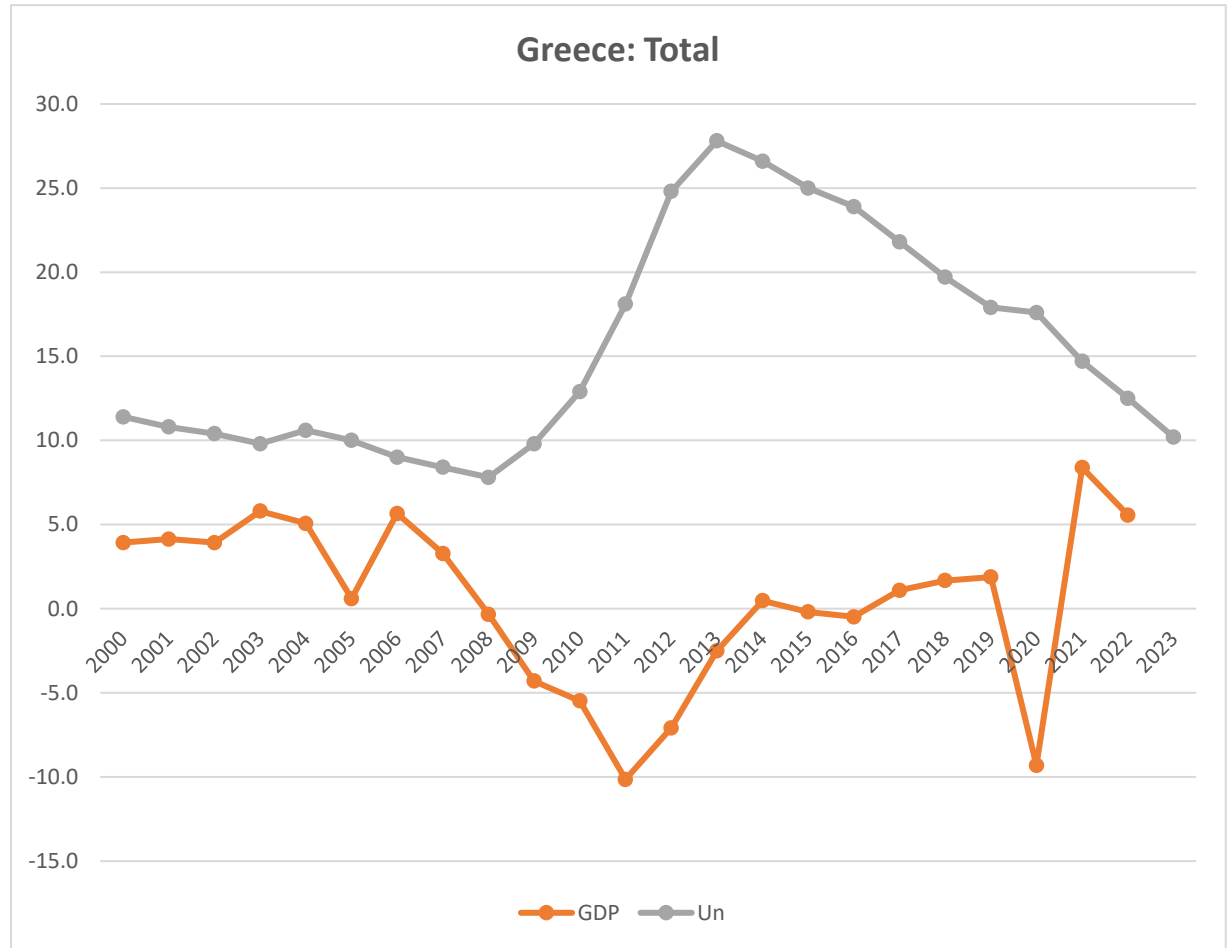
Πηγή: Eurostat

Πλήρης Απασχόληση

- **Δυνητικό ΑΕΠ (Potential GDP):** Το ποσό του πραγματικού ΑΕΠ σε συνθήκες πλήρους απασχόλησης. Η **διατηρήσιμη** ποσότητα προϊόντος που μπορεί να παράγει η οικονομία (προσδιορίζεται από την παραγωγική δυνατότητα της οικονομίας, η οποία εξαρτάται από τους συντελεστές παραγωγής (έδαφος, εργασία, κεφάλαιο, επιχειρηματικότητα) και την τεχνολογική αποδοτικότητα της οικονομίας). Ορίζεται σε τρέχουσες τιμές (ονομαστικό) και σε σταθερές τιμές έτους βάσης (πραγματικό).
- **Παραγωγικό κενό (Output gap):** η απόκλιση του παραγόμενου προϊόντος από το δυνητικό προϊόν.
- Όταν το παραγωγικό κενό είναι αρνητικό, το ποσοστό ανεργίας υπερβαίνει το φυσικό ποσοστό ανεργίας.

Ανεργία

Greece		
TIME	GDP	Un
2000	3.9	11.4
2001	4.1	10.8
2002	3.9	10.4
2003	5.8	9.8
2004	5.1	10.6
2005	0.6	10.0
2006	5.7	9.0
2007	3.3	8.4
2008	-0.3	7.8
2009	-4.3	9.8
2010	-5.5	12.9
2011	-10.1	18.1
2012	-7.1	24.8
2013	-2.5	27.8
2014	0.5	26.6
2015	-0.2	25.0
2016	-0.5	23.9
2017	1.1	21.8
2018	1.7	19.7
2019	1.9	17.9
2020	-9.3	17.6
2021	8.4	14.7
2022	5.6	12.5
2023		10.2

Πηγή: Eurostat

2. Αναζήτηση Εργασίας

Γιατί ένας Βαθμός Ανεργίας Τριβής είναι Αναπόφευκτος

- Δύσκολο για τους εργαζομένους να βρουν εργασία συναφή με τα προσόντα τους
- Η ανεργία τριβής είναι συχνά αποτέλεσμα μεταβολών της ζήτησης εργασίας μεταξύ διαφορετικών επιχειρήσεων
- Οι εργαζόμενοι στις φθίνουσες βιομηχανίες απολύονται και αναζητούν νέες θέσεις εργασίας ενώ οι επιχειρήσεις στις αναπτυσσόμενες βιομηχανίες θα αναζητούν νέους εργαζόμενους
- Οι άνθρωποι αλλάζουν θέσεις εργασίας

Δημόσιες Πολιτικές & Αναζήτηση Εργασίας

- Το κράτος προσπαθεί να μειώσει το χρόνο που χρειάζονται οι άνεργοι για να βρουν νέες θέσεις εργασίας:
 - Κρατικές υπηρεσίες απασχόλησης
 - Κρατικά σχέδια εκπαίδευσης
 - Εκπαίδευση εργαζομένων από φθίνουσες βιομηχανίες
 - Βοήθεια στις μειονεκτούσες ομάδες
- Μερικοί οικονομολόγοι επικρίνουν αυτές τις κρατικές πολιτικές
 - Είναι καλύτερο η ελεύθερη αγορά να αφήνεται ελεύθερη

Ασφάλιση ανεργίας

- **Ασφάλιση ανεργίας** ένα κυβερνητικό πρόγραμμα που προστατεύει μερικώς τα εισοδήματα των ανέργων
- Δύο αντίθετες απόψεις:
 - Η ασφάλιση ανεργίας αυξάνει την ανεργία
 - Δίνει χρόνο στους ανέργους να βρουν τη σωστή δουλειά για αυτούς

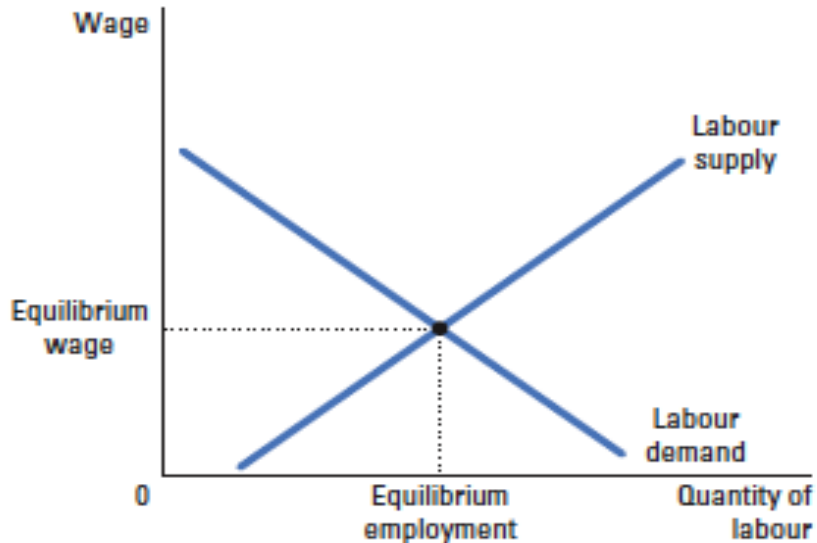
Νομοθεσία Κατώτατου Μισθού

Η νομοθεσία κατώτατου μισθού μπορεί να οδηγήσει σε ανεργία

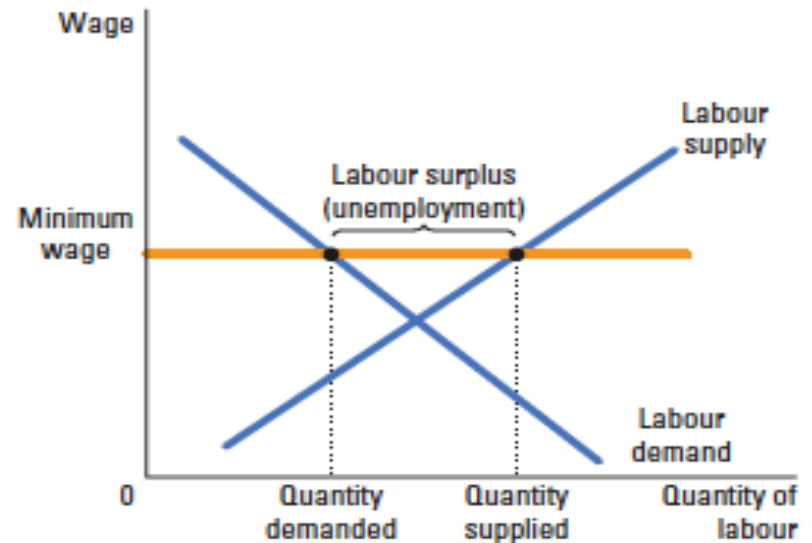
- Η αγορά εργασίας μοιάζει με οποιαδήποτε άλλη αγορά
- Ο ελάχιστος μισθός πάνω από τον μισθό ισορροπίας έχει ως αποτέλεσμα την ανεργία (βλέπε επόμενη διαφάνεια)
 - Ο μισθός των περισσότερων εργαζομένων είναι πάνω από τον κατώτατο μισθό
 - Συνεπώς, η νομοθεσία κατώτατου μισθού έχει τη μεγαλύτερη επίδραση στους ανειδίκευτους με μικρή εμπειρία εργαζόμενους

Ανεργία

(a) A free labour market

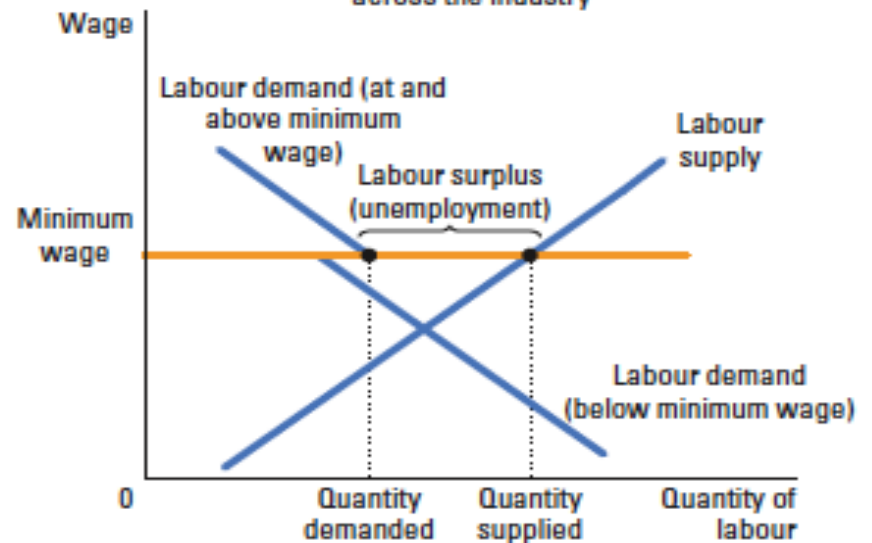
(b) A labour market with a binding minimum wage

(c) Labour market with a binding minimum wage and elastic labour demand

(d) Labour market with a binding minimum wage across the industry

Τα Οικονομικά των Σωματείων

- Συλλογικές διαπραγματεύσεις η διαδικασία μέσω της οποίας σωματεία και επιχειρήσεις συμφωνούν για τους εργασιακούς όρους
- Τα μέλη του σωματείου κερδίζουν περισσότερα από τους υπόλοιπους εργαζόμενους
- Επομένως, τα σωματεία αυξάνουν τους μισθούς πάνω από το επίπεδο ισορροπίας
- Η νομοθεσία περιορίζει την ισχύ των σωματείων στην αγορά

Τα Σωματεία Ευνοούν ή Όχι Την Οικονομία;

■ Επικριτές των σωματείων

- τα σωματεία είναι μια μορφή καρτέλ που οδηγούν σε υψηλότερους μισθούς και χαμηλότερη απασχόληση

■ Υπέρμαχοι των σωματείων

- Μερικές επιχειρήσεις μπορεί να έχουν υπερβολική ισχύ ως κυρίαρχοι εργοδότες
- Τα σωματεία εκπροσωπούν τους εργαζόμενους για όρους και προβληματισμούς

Η Θεωρία των Μισθών Αποτελεσματικότητας

- Ο **μισθός αποτελεσματικότητας** αυξάνει τους μισθούς πάνω από το επίπεδο ισορροπίας, με αποτέλεσμα την ανεργία
- Υπάρχουν πολλοί **λόγοι που η επιχείρηση μπορεί να πληρώνει μισθούς αποτελεσματικότητας**
 - **Υγεία των εργαζομένων** (καταλληλότερη για λιγότερο ανεπτυγμένες οικονομίες)
 - ✓ Καλύτερα αμοιβόμενοι εργαζόμενοι θα μπορούν να εξασφαλίσουν καλύτερη διατροφή και περίθαλψη
 - **Ρυθμός εναλλαγής εργαζομένων**
 - ✓ Υψηλότερες αμοιβές μειώνουν το ρυθμό εναλλαγής εργαζομένων που είναι σημαντικό όταν το κόστος εκπαίδευσης είναι υψηλό
 - **Προσπάθεια εργαζομένων**
 - ✓ Είναι αβέβαιοι για την πραγματική αξία των εργαζομένων
 - **Ποιότητα εργαζομένων**
 - ✓ Οι καλύτερες αμοιβές προσελκύουν πιο ικανούς εργαζομένους

3. Πληθωρισμός

Πληθωρισμός

- **Γεγονός:** Στις εξελιγμένες οικονομίες, οι περισσότερες τιμές τείνουν να αυξάνουν με την πάροδο του χρόνου
- **Η θεωρία του πληθωρισμού** διερευνά τη σχέση μεταξύ προσφοράς χρήματος και πληθωρισμού
- Προσπαθεί να εξηγήσει:
 - τόσο τους μετριοπαθείς πληθωρισμούς
 - όσο και τους υπερπληθωρισμούς

Πληθωρισμός

- **Πληθωρισμός (inflation):** τάση για συνεχή άνοδο του γενικού επιπέδου των τιμών.
- **Ρυθμός πληθωρισμού (inflation rate):** ποσοστιαία μεταβολή του επιπέδου τιμών σε μια ορισμένη χρονική περίοδο.
- **Αντιπληθωρισμός (deflation):** μείωση στο γενικό επίπεδο τιμών, δηλαδή, ο ρυθμός πληθωρισμού είναι αρνητικός. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η πτώση της τιμής του πετρελαίου και άλλων πρώτων υλών μετά από περιόδους αυξήσεων.
- **Αποπληθωρισμός (disinflation):** σταδιακή μείωση του ρυθμού πληθωρισμού. Ο ρυθμός πληθωρισμού μειώνεται σε σχέση με το ρυθμό πληθωρισμού της προηγούμενης περιόδου. Π.χ. βιομηχανικές χώρες δεκαετίες 1980 και 1990.

	European Union (changing composition)		Euro area (changing composition)		Greece	
TIME	HICP	π (%)	HICP	π (%)	HICP	π (%)
1996	70.26		71.74		61.31	7.9
1997	71.48	1.7	72.87	1.6	64.64	5.4
1998	72.4	1.3	73.67	1.1	67.56	4.5
1999	73.26	1.2	74.48	1.1	69.01	2.1
2000	74.65	1.9	76.05	2.1	71.01	2.9
2001	76.29	2.2	77.83	2.3	73.59	3.6
2002	77.87	2.1	79.58	2.3	76.48	3.9
2003	79.4	2	81.24	2.1	79.12	3.4
2004	81	2	82.98	2.1	81.51	3
2005	82.75	2.2	84.79	2.2	84.35	3.5
2006	84.58	2.2	86.64	2.2	87.14	3.3
2007	86.55	2.3	88.49	2.1	89.75	3
2008	89.72	3.7	91.38	3.3	93.55	4.2
2009	90.6	1	91.65	0.3	94.81	1.3
2010	92.49	2.1	93.14	1.6	99.27	4.7
2011	95.36	3.1	95.66	2.7	102.36	3.1
2012	97.88	2.6	98.05	2.5	103.42	1
2013	99.35	1.5	99.38	1.4	102.54	-0.9
2014	99.9	0.6	99.81	0.4	101.11	-1.4
2015	100	0.1	100	0.2	100	-1.1
2016	100.25	0.2	100.23	0.2	100.02	0
2017	101.96	1.7	101.78	1.5	101.15	1.1
2018	103.89	1.9	103.56	1.8	101.94	0.8
2019	105.42	1.5	104.8	1.2	102.46	0.5
2020	106.2	0.7	105.06	0.3	101.17	-1.3
2021	109.28	2.9	107.78	2.6	101.75	0.6
2022	119.32	9.2	116.82	8.4	111.21	9.3

Πληθωρισμός

- **Αίτια πληθωρισμού:**

1. **Πληθωρισμός ζήτησης:** αποτέλεσμα υπερβάλλουσας συνολικής ζήτησης.

- **Αντιμετώπιση:** συσταλτική μακροοικονομική πολιτική

2. **Πληθωρισμός κόστους:** από την πλευρά της παραγωγής (δυσκαμψία μισθών προς τα κάτω, εργατικά συνδικάτα, ολιγοπωλιακές ή μονοπωλιακές καταστάσεις, ελλείψεις στις διεθνείς αγορές ενέργειας).

- **Αντιμετώπιση:** πρώτα εξακρίβωση της αιτίας, χρειάζονται στοχευμένα μέτρα και κυρίως από την πλευρά της προσφοράς.

3. **Μακροχρόνια:** η ποσότητα χρήματος από την Κεντρική Τράπεζα.

- **Αντιμετώπιση:** ανεξαρτησία κεντρικής τράπεζας, διαφάνεια, λογοδοσία, στόχευση πληθωρισμού, κανόνες επιτοκίων.

Τα Κόστη του Πληθωρισμού

Μείωση στην Αγοραστική Δύναμη; Η Απάτη του Πληθωρισμού

- Καθώς αυξάνονται οι τιμές, αυξάνονται και τα εισοδήματα

Κόστη «σόλας παπουτσιών»

(ιδιαίτερα μεγάλο κατά τον υπερπληθωρισμό)

- Ο πληθωρισμός μειώνει την αξία των χρημάτων που κατέχουν οι άνθρωποι
- Αυξάνει τις αναγκαίες επισκέψεις στη τράπεζα

Κόστη τιμοκαταλόγων

- Τα κόστη των τιμολογιακών προσαρμογών
- Κατά τις περιόδους υψηλότερου πληθωρισμού, οι επιχειρήσεις πρέπει να προσαρμόζουν τακτικότερα τις τιμές τους

Διακύμανση Σχετικής Τιμής και Λανθασμένη Κατανομή Των Πόρων

- Ο πληθωρισμός στρεβλώνει τις σχετικές τιμές και κατά επέκταση τις αποφάσεις των καταναλωτών

Φορολογικές Στρεβλώσεις Εξαιτίας του Πληθωρισμού

- Ο πληθωρισμός αποθαρρύνει την αποταμίευση, μειώνοντας έτσι τα κεφάλαια για επενδύσεις και μελλοντική ανάπτυξη

Σύγχυση και Αναστάτωση

- Ο πληθωρισμός μειώνει την αξία του χρήματος προκαλώντας σύγχυση όσον αφορά την αποτίμηση των αγαθών

Ένα Ειδικό Κόστος του Απρόσμενου Πληθωρισμού:

- Τυχαίες Αναδιανομές Πλούτου

Βιβλιογραφία

- Mankiw N. G., Taylor M. P. and Ashwin A., “*Οικονομικά των Επιχειρήσεων*”, Εκδόσεις Τζιόλα, 2η έκδοση, 2018, κεφάλαια 18, 19.